

27.08.2008

HØRINGSUTTALELSE – BARNELOVUTVALGETS FORSLAG TIL ENDRINGER I
BARNELOVA

Juridisk Rådgivning for Kvinner, JURK, viser til høringsnotat av 9. mai 2008 vedrørende Barnelovutvalgets forslag til endringer i barnelova. Vi takker for tilliten som høringsinstans.

1. Innledning

Utgangspunktet for forslagene til endringene er, ifølge høringsnotatet, å forbedre barnets situasjon ved å legge til rette for en mer lik fordeling av omsorg og ansvar mellom foreldrene. Barnelovutvalget er klar på at barnets beste alltid er det grunnleggende og overordnede prinsipp, og at likestillingshensyn ikke kan være førende dersom dette vil medføre en utvikling som ikke tjener barnets beste. Utvalget påpeker imidlertid at like stor kontakt med begge foreldrene ofte vil være til barnets beste.

JURK mener at initiativet til å endre barnelova er viktig. Likestillingen må gå fremover også på dette området. Det er imidlertid sant at et likestillingshensyn kan gå på bekostning av hva som er til det beste for barnet. Barnets beste må alltid være ledende i så vel avgjørelser, som ved lovgivningen.

2. Delt foreldreansvar

Utvalgets flertall går inn for å beholde morspresumpsjonen. Mindretallet mener at delt foreldreansvar bør være hovedregelen etter loven, selv om foreldrene ikke er gift eller bor sammen ved fødselen.

JURK mener at morspresumpsjonen vil være hensiktsmessig å videreføre som hovedregel. Det er imidlertid viktig å påpeke at delt foreldreansvar vil være gunstig for barnet, siden barnet har behov for nære og gode relasjoner til begge foreldrene. Likestillingshensynet tilsier også at begge foreldrene skal ta del i foreldreansvaret, jfr. likestillingsloven § 3.

Likevel vil JURK beholde § 35 i barnelova slik den er i dag. Der foreldrene kommer godt overens, er det ingenting i veien for at de avtaler delt foreldreansvar. Hvis foreldrene ikke kommer overens, vil en hovedregel om delt foreldreansvar kunne bidra til situasjoner med økt konfliktnivå mellom foreldrene, og dermed være til skade for

Telefon:
22 84 29 50
Faksnr:
22 84 29 51

Telefonhenvendelse:
Man kl 09 - 15
Tir kl 17 - 20
Ons kl 09 - 15

Klientmottak:
Arbinsgt. 7
Tir kl 12 - 15
Tir kl 17 - 20

Postadresse:
Postboks 2691
Solli
0204 OSLO

barnet. Dersom hovedregelen er delt foreldreansvar, vil det også være vanskeligere for mor (siden det statistisk sett er flest mødre som er bostedsforelderen) å flytte, under forutsetning av at dagens regel endres. Les mer om dette under punkt 4.

Lovteknisk vil det også være vanskelig å forme en hovedregel med delt foreldreansvar. Dette på grunn av de mange unntakene det da vil være behov for.

I de tilfeller der moren ikke ønsker at en fraværende far skal ta del i foreldreansvaret, kan hun i tillegg bli fristet til ikke å oppgi farens navn, og på den måten unngå en eventuell regel om delt foreldreansvar. Dette vil klart være til skade for barnet.

3. Helsehjelp

Utvalget foreslår at barnet kan gis helsehjelp dersom helsepersonell mener at det er til det beste for barnet og én av foreldrene samtykker. Den forelder som motsetter seg behandling, kan imidlertid få domstolene til å avgjøre spørsmålet.

JURK mener at barn i Norge skal få nødvendig og tilstrekkelig helsehjelp når de trenger det. Dette må være et overordnet mål, både for foreldre og det offentlige. Typetilfellene som utvalget selv kommer med, viser at det er et stort behov for den lovendringen som det legges opp til. Foreldre kan blant annet ha et ønske om å beskytte seg selv ved å nekte helsehjelp, spesielt i de tilfeller der barnet er utsatt for vold i hjemmet, eller der et samlivsbrudd har preget barnet psykisk. Blodoverføring har vært et sentralt tema i media, der foreldre har nektet barna blodoverføring fordi det er i strid med deres livssyn. Dersom religion er styrende for hva den ene forelderen velger som behandling for barnet, vil det etter JURKs mening være nødvendig med en sakkyndig uttalelse som kan være ledende i forhold til utfallet. Religiøs overbevisning korresponderer ikke alltid med forskning og medisinsk vitenskap.

Uenighet mellom foreldrene om helsehjelp er til det beste for barnet, vil også være av betydning ved små og relativt ubetydelige skader eller kosmetiske utbedringer. En forelder vil kanskje ikke at barnet skal få innsatt tannregulering, mens den andre forelderen nettopp ønsker det. JURK mener at sakkyndig helsepersonell da bør vurdere hva som er til det beste for barnet, også langsiktig, og dermed gi føringer på hva som skal skje.

4. Flytting

Utvalgets flertall går inn for at begge foreldre med felles foreldreansvar må samtykke dersom bostedsforelderen skal kunne flytte med barnet. Kortere flyttinger skal ikke kreve samtykke, og det er unntak der en flytting er til barnets beste. Her skal også den forelder som motsetter seg flyttingen, ha anledning til å gå til domstolene.

Mindretall nr. 1 mener at bostedsforelderen alene skal kunne ta beslutning om flytting, men at det innføres en varslingsplikt. Mindretall nr. 2 mener at bestemmelsen ikke skal endres, det vil si at den beholdes slik den er i dag.

JURK mener at kvinners bevegelses- og handlefrihet vil bli svært begrenset, dersom flertallets forslag innføres, siden det per i dag er flest kvinner som er bostedsforelderen. Dette fremmer ikke på noen måte likestillingen, og er ikke nødvendigvis til det beste for barnet. Utvalgets flertall ønsker at beslutningen om å flytte innenlands skal ligge under foreldreansvaret. Dette kan medføre flere foreldrekonflikter for retten, og økt konfliktnivå mellom foreldrene generelt. Flytting for at bostedsforelderen skal få arbeid vil indirekte ha stor betydning for barnet. Det samme vil gjelde dersom bostedsforelderen må bli boende et sted der det er begrenset med utdanningsmuligheter, og øvrige karrieremuligheter.

Dersom kvinnen vil flytte fra en voldelig mann, vil også kravet om samtykke være en hindring. Barnelovutvalget har ikke oppstilt andre unntak enn de tilfeller der flytting klart vil være til det beste for barnet. Flytting grunnet vold i nære relasjoner bør være et klart unntak.

Det er klart at hvis morspresumpsjonen blir videreført, vil problemene i forhold til samtykke ikke være så presserende. Likevel mener JURK at samtykke ikke skal innføres som hovedregel.

Et problem dukker imidlertid opp der kvinner ønsker å utnytte systemet, og flytte fra en god barnefar. Hvordan dette skal løses, må vurderes av lovgiver.

5. "Vanleg samværsrett"

Utvalgets flertall mener regelen om "vanleg samværsrett" bør beholdes, men slik at samværet utvides. Et mindretall mener at hele regelen om "vanleg samværsrett" bør tas ut av loven.

JURK mener at avtaler mellom foreldrene kan være den beste løsningen, særskilt i de tilfeller der foreldrene er på talefot. Avtaler mellom foreldrene vil i større grad være tilpasset den situasjonen de og barnet til enhver tid befinner seg i. For foreldre som ikke er på talefot, eller som ikke klarer å komme til enighet, vil imidlertid regelen fungere bra. JURK mener derfor at hovedregelen om "vanleg samværsrett" bør videreføres. Det bør imidlertid komme klarere frem av lovbestemmelsen at dette er et utgangspunkt, og at foreldrene står fritt til å avtale en løsning som passer bedre for dem og deres barn.

6. Barnets bosted

Utvalgets flertall går inn for at loven ikke bør ha noe utgangspunkt om barnets bosted. De mener videre at domstolene skal gis kompetanse til å idømme delt bosted. Det bør inntas et vilkår om særlige grunner for å idømme dette.

Mindretallet mener at delt bosted bør gjøres til lovens utgangspunkt, og at det dermed ikke gis adgang til å kunne idømme delt bosted.

JURK mener at en hovedregel om delt bosted vil være uheldig. Delt bosted vil fremme likestilling, og vil virke gunstig for å fremme kontakten mellom barnet og begge foreldrene. Dersom loven har delt bosted som utgangspunkt, vil imidlertid flere foreldre rette seg etter dette, enn dersom loven ikke hadde en slik bestemmelse. Dette vil kunne stride mot hva som er best for barnet. For at delt bosted skal fungere, må foreldrene kunne samarbeide, og barnet må trives med å ha to hjem. For barn vil to hjem kunne være både forvirrende og slitsomt, spesielt for små barn. I tillegg vil reising mellom bostedene være betydelig tyngre for barn enn for voksne.

JURK er for øvrig enig med flertallet i at domstolene skal ha adgang til å idømme delt bosted dersom særlige grunner foreligger, herunder hva som er til det beste for barnet.

7. Tvangsmiddel

Utvalgets flertall ser det som hensiktsmessig at fysisk avhenting bør være tilgjengelig som tvangsmiddel i tillegg til tvangsbot, som er det eneste tvangsmiddelet per i dag.

Mindretallet mener at det ikke skal åpnes for fysisk avhenting, og at dagens regel ikke bør endres.

JURK mener fysisk avhenting som tvangsmiddel vil kunne ha positiv virkning som siste utvei. Det understrekes at det er et svært inngripende tiltak som både rammer forelderen og barnet, og at det på dette punkt er viktig å følge "det minste inngreps prinsipp".

Tvangsbot vil ikke ha forventet virkning dersom foreldrene er villige og har mulighet til å ofre penger for å ha barn værende hos seg. Fysisk avhenting vil ha øyeblikkelig virkning. Forelderen som rettmessig skal ha barnet værende hos seg, vil ha mulighet til å få barnet straks beslutning om fysisk avhenting foreligger. Det er på bakgrunn av den preventive virkningen at JURK støtter dette forslaget.

8. Oppsummering

Barnerettsutvalgets forslag fremmer hensynet til barnets beste. JURK er på de fleste områder enig med utvalgets argumentasjon og forslag. Hva gjelder forslaget om krav om samtykke ved flytting, står vi bak mindretall nr. 2 sitt forslag om å beholde regelen slik den er i dag.